



SVEA HOVRÄTT  
Mark- och miljööverdomstolen  
Rotel 060307

**SLUTLIGT BESLUT**  
2021-05-07  
Stockholm

Mål nr  
M 3797-20

## ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, beslut i dom 2020-03-10 i mål nr M 4496-19, se bilaga A

## PARTER

### Klagande

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

### Motpart

Trafikverket

Ombud: UE

## SAKEN

Avskrivning av mål angående föreläggande om förbud att överskrida riktvärde för buller

---

## MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS BESLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår Länsstyrelsen i Västra Götalands läns överklagande.

---

Dok.Id 1694619

---

**Postadress**  
Box 2290  
103 17 Stockholm

**Besöksadress**  
Birger Jarls Torg 16

**Telefon**  
08-561 670 00  
08-561 675 50

**E-post:** svea.hovratt@dom.se  
www.svea.se

**Telefax**

**Expeditionstid**  
måndag – fredag  
09:00–16:30

## YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

**Länsstyrelsen i Västra Götalands län** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens avskrivningsbeslut och återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för prövning i sak.

**Trafikverket** har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

## UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

**Länsstyrelsen i Västra Götalands län** har anfört i huvudsak detsamma som i mark- och miljödomstolen med följande tillägg:

Mark- och miljödomstolen borde ha uttalat sig i sakfrågan och inte endast avskrivit föreläggandet i den del som avser förbudet mot att överskrida bullervärdena i förskolan på Seminariegatan 7. Den villkorskonstruktion som nu är aktuell förekommer i många andra liknande projekt och det finns därför ett befogat intresse från många verksamhetsutövare och tillsynsmyndigheter att få frågan belyst. Inom ramen för byggandet av Västlänken ligger ytterligare fem förskolor och fyra grundskolor så pass nära den planerade tunneln att de kan antas bli påverkade. Det finns mot denna bakgrund anledning att klargöra vilka befogenheter tillsynsmyndigheten har i samrådsförfarandet med Trafikverket.

Beslutet har endast inneburit att Trafikverket under några timmar per dag inte tillåts att överskrida riktvärdet för buller, något som enligt Trafikverket skulle medföra fördyringar och förseningar. Dessa olägenheter ska vägas mot de hälsoeffekter som en bullerökning skulle medföra för barn och personal på de berörda förskolorna. Trafikverket har under processen framfört att prognosen varit att tunneldrivningen inte kommer att leda till några överskridanden. Trafikverket uppgav dock när samrådet inleddes att överskridande av bullerriktvärdet skulle ske med 5 dB(A).

Trafikverket hade inför beslutet endast informerat länsstyrelsen om att bullernivåerna skulle bli lägre än vad som först beräknats vid förskolan på Seminariegatan 7. Trafikverket angav dock inte några bullernivåer i sitt svar till länsstyrelsen. Den fullständiga rapporten kom in till länsstyrelsen först efter det att myndigheten beslutat i ärendet.

**Trafikverket** har anfört i huvudsak detsamma som i mark- och miljödomstolen med följande tillägg:

I samband med att länsstyrelsen kommunicerade ett övervägande om föreläggande den 7 oktober 2019 upplyste Trafikverket den 9:e samma månad länsstyrelsen om att den ursprungliga prognosen förändrats. Mätningar av de faktiska stomljuden för förskolan visade då på en faktisk påverkan som låg långt under riktvärdet. När länsstyrelsen meddelade sitt föreläggande hade man full insikt i att riktvärdena för stomljud innehölls och skulle komma att innehållas för förskolan. Syftet med föreläggandet var i stället att få till stånd en prövning av villkorstillämpningen utifrån Västlänkens miljödom.

En tillsynsmyndighet kan inte genom ett föreläggande söka generell vägledning i sin rättstillämpning. Prövningen kan bara ske i enskilda fall. Det måste finnas behov av ett förbud för att en verksamhetsutövare ska kunna föreläggas att följa miljöbalken. I detta enskilda fall fanns det ingen tredska från Trafikverkets sida. Riktvärdena innehölls och skulle komma att innehållas. Föreläggandet är således en alltför ingripande åtgärd.

Prövningen av föreläggandet har varit begränsad till bedömningen i det enskilda fallet och här är det klarlagt att Trafikverket varken överskred eller skulle komma att överskrida några riktvärden. Någon risk för en oacceptabel hälsopåverkan förelåg således inte för förskolan. I denna del är det därför uppenbart att ett befogat intresse för en sakprövning saknas eftersom föreläggandet skulle ha undanröjts. Det kan aldrig vara ett befogat intresse för en offentlig part att få klarlagt att man saknat fog för ett föreläggande.

### **SKÄLEN FÖR MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS BESLUT**

Mark- och miljödomstolen har upphävt länsstyrelsens föreläggande avseende bullernivåer vid förskolan Sångglada barn eftersom beslutet ansågs vara för ingripande. Mark- och miljödomstolen har således prövat förutsättningarna för att meddela ett föreläggande i den delen. Med undantag för hur mycket bullervillkoret i tillståndet riskerade att överskridas var omständigheterna i den del som prövats i sak väsentligen desamma som beträffande förskolan på Seminariegatan 7. Det finns mot den bakgrunden inte ett befogat intresse för länsstyrelsen att särskilt få prövat den del av föreläggandet som vid tiden för mark- och miljödomstolens dom hade upphört att gälla. Överklagandet ska därför avslås.

Beslutet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Karin Wistrand, Mikael Hagelroth, referent, och Ingrid Åhman samt tekniska rådet Ingrid Johansson.

Föredragande har varit Harry Hodzic.



VÄNERSBORGS TINGSRÄTT  
Mark- och miljödomstolen

**DOM**  
2020-03-10  
meddelad i  
Vänerns borg

Mål nr M 4496-19

## PARTER

**Klagande**  
Trafikverket

Ombud: UE

**Motpart**  
Länsstyrelsen i Västra Götalands län

## ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västra Götalands läns beslut 2019-10-11 i ärende nr 555-35296-2019, se bilaga 1

## SAKEN

Förbud att överskrida riktvärde för buller i Göteborgs kommun

---

## DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen skriver av målet i fråga om den del av länsstyrelsens beslut som avser förskolan Seminariegatan 7.

Mark- och miljödomstolen upphäver länsstyrelsens beslut i övrigt.

---

## BAKGRUND

Länsstyrelsen i Västra Götalands län (länsstyrelsen) beslutade den 11 oktober 2019 att förbjuda Trafikverket att helgfria vardagar överskrida riktvärdet för buller och stomljud, ekvivalent ljudnivå 40 dBA, enligt villkor 10 i dom från Mark- och miljööverdomstolen den 8 oktober 2018 (mål nr M 1808-18), i undervisningslokaler under tiden kl. 11-14 inomhus i förskolan Seminariegatan 7 under 14 oktober - 31 december 2019 samt inomhus i förskolan Sångglada barn under 1 januari – 30 juni 2020. Under övriga tider under helgfria vardagar ska bullernivåerna hållas så låga som möjligt och får som högst uppgå till ekvivalent ljudnivå 45 dBA inomhus i förskolorna. Länsstyrelsen bestämde slutligen även att beslutet ska gälla även om det överklagas.

Trafikverket överklagade i slutet av oktober 2019 länsstyrelsens beslut och yrkade bl.a. att det skulle inhiberas. Mark- och miljödomstolen biföll detta yrkande i beslut den 15 november 2019. Länsstyrelsen överklagade inhibitionsbeslutet till Mark- och miljööverdomstolen som den 30 januari 2020 avslog överklagandet (mål nr M 12920-19).

## YRKANDEN M.M.

**Trafikverket** har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva beslutet.

Trafikverket har i överklagandet anfört bl.a. följande.

Grunden för talan är följande. Länsstyrelsen har tillgripit en mer ingripande åtgärd än vad som behövs. I andra hand görs gällande att föreläggandet begränsar en dom om tillstånd som har rättskraft enligt 24 kap. 1 § miljöbalken.

Trafikverket bedriver tunneldrivning för servicetunnel till Västlänken. Arbetena innebär stomljudsallstrande borrhning. Fråga har uppkommit om påverkan på två förskolor.

Länsstyrelsen har i det överklagade beslutet förbjudit Trafikverket att dagtid kl. 11-14 under viss kalenderperiod år 2019 avseende förskolan Seminariegatan 7 respektive viss kalenderperiod 2020 avseende förskolan Sångglada barn - överskrida de riktvärden som anges i villkor 10 till miljötillståndet för anläggandet av Västlänken och Olskroken planskildhet.

I beslutet anges också att övriga tider helgfria vardagar ska bullernivåerna hållas så låga som möjligt och får som högst uppgå till ekvivalent ljudnivå 45 dBA inomhus i förskolorna.

Länsstyrelsen har den 7 oktober 2019 kommunicerat ett övervägande om aktuellt föreläggande. I svar den 10 oktober har Trafikverket motsatt sig övervägandet eftersom det inte finns några klagomål på Trafikverkets verksamhet och man inte heller har överskridit några riktvärden. Det förs också en löpande dialog med förskolorna. Här jobbar Trafikverket hårt för att möta deras önskemål. Trafikverket anger också i sitt svar att man precis genomfört en mätning på förskolan Seminariegatan 7. Denna visar en påverkan långt under riktvärdet för stomljud. Bedömningen är därför att tunneldrivningen inte heller framöver kommer att överskrida några riktvärden. Länsstyrelsen erbjuds att ta del av rapporten. I ett svar från länsstyrelsen den 11 oktober anges följande:

”Vår poäng är inte att vi anser att ni gjort fel eller något fungerat dåligt utan snarare att vi vill reglera bullret tydligare för en känslig verksamhet.”

Till sitt första mail den 7 oktober har länsstyrelsen bifogat en tjänsteanteckning från ett samtal samma dag med förskolechef UO på förskolan Seminariegatan 7. Här anger man från förskolans sida att varken Trafikverkets sprängningar eller borrhningar hittills upplevts som något problem.

Den mätning som omnämns i Trafikverkets svar till länsstyrelsen den 10 oktober är utförd den 7 oktober på Seminariegatan 7, PM ”Stomljudsmätning i fastighet A, Seminariegatan 7, genomförd den 7 oktober 2019”. Här framgår att mätningar utförts inomhus kl. 14.20–15.00 i en lokal i huset. Den ekvivalenta ljudnivån för en borrhörning uppmättes till 31 dBA. Ingen borrhörning var hörbar under mätningen och den uppmätta ljudnivån under borrhörning skilde sig inte från bakgrundsljudnivån. Stomljuds-nivån från borrhörning kan därmed bedömas understiga ca 20 dBA.

Man anger dessutom i PM:et att stomljuds-nivån för Seminariegatan 7 från borrhörning vid den aktuella tunneln tidigare beräknats till 40 dBA. Anledningen att den uppmätta stomljuds-nivån nu understiger den beräknade med bred marginal bedöms vara att byggnaden är grundlagd med grundmurar på lera och att vibrationerna från borrhörningen i berget dämpas kraftigt i leran innan de når grundmuren.

Av 26 kap. 9 § första stycket miljöbalken framgår att en tillsynsmyndighet i det enskilda fallet får besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas. Av andra stycket i bestämmelsen framgår dock att mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet inte får tillgripas.

Av kommentaren till bestämmelsen följer bl.a. att det andra stycket erinrar om den allmänna förvaltningsrättsliga grundsatsen att mera ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet inte får tillgripas d.v.s. att en proportionalitetsprincip gäller. Ett ingripande med föreläggande bör alltså begränsas till vad som ”behövs” och omfatta sådana delar av en verksamhet där verkligen åtgärder fordras. Om det saknas anledning att anta att verksamheten underlåter behövliga åtgärder ska man inte ta till ett föreläggande. Av kommentaren följer vidare att vid bedömningen om det ena eller andra tvångsmedlet ska tillgripas ska enligt Naturvårdsverkets allmänna råd beaktas hur pass sannolikt det är att verksamhetsutövaren tredska, hur pass brådskande åtgärden är och hur stor risken är för miljö och hälsa.



Vad gäller förskolan Seminariegatan 7 har tunneldrivningen på platsen hittills inte lett till några överskridanden av villkor 10. Prognosen är att några överskridanden inte heller kommer att ske. Trafikverket har dessutom en pågående dialog med förskolan och kommer att agera för att bemöta eventuella önskemål. Länsstyrelsen verkar inte heller vara av den uppfattningen att Trafikverket överhuvudtaget gjort något fel eller att något fungerat dåligt. Föreläggandet har istället endast haft som syfte att uppnå en tydligare reglering av bullret.

Länsstyrelsen har genom föreläggandet vidtagit en mer ingripande åtgärd än vad som behövs i detta fall. Det finns inga överskridanden och inte heller någon tredska från Trafikverkets sida. Som verksamhetsutövare är man helt införstådd med att förskolorna är en känslig verksamhet. Hänsyn bör dock i första hand ske genom löpande samråd. Föreläggandet är utifrån dessa aspekter oproportionerligt och ska undanröjas.

Vad gäller förskolan Sångglada barn måste samma bedömning göras. Tunneldrivningens omgivningspåverkan har ännu inte ens nått denna förskola. Det är således idag inte möjligt att bedöma en eventuell påverkan. Även här är föreläggandet en mer ingripande åtgärd än vad som behövs. Trafikverket har avseende förskolan Sångglada barn ingen annan avsikt än att även här arbeta med sin omgivningspåverkan inom ramen för samråd. Utgångspunkten är då att bullervillkoren från tillståndet ska innehållas och att inga olägenheter för människors hälsa ska behöva uppkomma.

Av 26 kap. 9 tredje stycket framgår vidare att förelägganden och förbud inte får begränsa ett beslut eller en dom om tillstånd i ansökningsmål som har rättskraft enligt 24 kap. 1 §.

Av kommentaren till bestämmelsen framgår att detta tredje stycke kompletterar regeln om rättskraft i 24 kap. 1 §. Av den paragrafen framgår att lagakraftvunna domar och beslut rörande tillstånd enligt balken gäller mot alla, såvitt avser frågor som har prövats i domen eller beslutet. I sådana fall är det de villkor som

tillståndsbeslutet innehåller som närmare beskriver verksamhetsutövarens skyldigheter i olika avseenden. Om en fråga har prövats vid tillståndsgivningen gäller inte de skyldigheter som framgår av hänsynsreglerna, utan i stället vad som föreskrivits i domen eller beslutet. Förelägganden av tillsynsmyndigheten är möjliga bara om verksamhetsutövaren bryter mot dessa villkor eller om risk finns att ohälsa eller allvarlig skada på miljön uppkommer.

Tillståndsdomen för Västlänken har laga kraft. Villkor 10 är konstruerat med riktvärden. Villkoret förbjuder således inte överskridanden av de högsta nivåer som angivits. Vid överskridande av ett riktvärde är en verksamhetsutövare nämligen i första hand skyldig att vidta åtgärder för att korrigera överskridandet och förhindra ett upprepande. Det är först när detta underlåts som en överträdelse av villkoret kan anses ha skett. Genom att nu förbjuda Trafikverket att dagtid kl. 11.00 – 14.00 överskrida riktvärdena så har länsstyrelsen beslutat om en skärpning av villkoret som inte är tillåten och direkt strider mot den ovannämnda regleringen om rättskraft i 26 kap. 9 § tredje stycket. Samma bedömning måste göras av förbudet i övrigt dagtid d.v.s. att ljudnivåerna då som högst får uppgå till ekvivalent ljudnivå 45 dBA inomhus. Föreläggandet ska således även undanröjas på den ovan angivna grunden.

Villkor 13 till tillståndet bemyndigar endast länsstyrelsen att meddela närmare villkor om åtgärder och försiktighetsmått och kan knappast tas till intäkt för att länsstyrelsen skulle ha fått en allmän befogenhet att t.ex. skärpa villkoren för Västlänkens miljö tillstånd.

**Länsstyrelsen** har motsatt sig bifall till överklagandet.

Länsstyrelsen har anfört bl.a. följande.

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet när det gäller anläggandet av Västlänken och Olskrokens planskildhet och ska som sådan kontrollera att de domar med tillstånd och villkor som reglerar verksamheten följs (deldom 2018-01-31 M 638-16 och dom 2018-10-08, M 1808-18). Som tillsynsmyndighet åligger det även

länsstyrelsen att utföra de tillsynsuppgifter och prövningar som domstolen i de lagakraftvunna domarna har lämnat till tillsynsmyndigheten. Som exempel kan nämnas att domstolen har delegerat till tillsynsmyndigheten att meddela närmare villkor om åtgärder och försiktighetsmått angående buller och stomljud (villkor 13), att samråda vid vissa överträdelser av bullervillkoren och godkänna andra avvikelser om det finns särskilda skäl.

I domen med miljötillståndet regleras verksamheten så att luftburet buller och stomljud under anläggningsskedet ska begränsas bland annat så att den ekvivalenta ljudnivån inomhus som riktvärde inte överstiger 40 dB(A) i undervisningslokaler helgfri måndag-fredag kl. 07-19. Detta krav för verksamheten följer av villkor 10 och i samma villkor anges även hur överträdelser av bullervillkoret ska hanteras. "Trots vad som anges ovan får arbeten som medför luftburet buller respektive stomljud överskrida angivna värden helgfri måndag-fredag kl. 07.00-19.00 efter samråd med tillsynsmyndigheten. Andra avvikelser får, om det finns särskilda skäl, ske efter tillsynsmyndighetens godkännande." Domstolen har i sin motivering för denna villkorskonstruktion angivit att visst överskridande av riktvärdena för buller inte torde kunna undvikas och måste godtas i vissa fall. Domstolen uttalade att det därför måste finnas en ordning där dessa situationer ska hanteras. Domstolen anförde vidare att man i praxis på området brukar hänvisa frågan om tillfälligt överskridande under dagtid till ett samrådsförfarande. Ett sådant förfarande är också smidigare än ett system med formella beslut, som behövs om överskridandet formellt ska godkännas av tillsynsmyndigheten. Ett sådant förfarande tillstyrkte länsstyrelsen även vid prövningen då ett samrådsförfarande innebär att tillsynsmyndigheten i god tid innan en planerad överträdelse äger rum ska diskutera överträdelserna med Trafikverket.

Länsstyrelsen gör inte samma tolkning som Trafikverket, nämligen att länsstyrelsen endast kan agera i detta hänseende enbart om Trafikverket redan har överskridit villkoren. Enligt länsstyrelsens bedömning är det övergripande syftet med att införa en ordning med samråd att Länsstyrelsen ska ha en möjlighet att bevaka hälsoaspekterna och då även kunna bestämma ytterligare försiktighetsåtgärder om

en överträdelse av bullervärdena riskerar att få oacceptabla följder. Här kan även nämnas att Trafikverket och länsstyrelsen tidigare under anläggningstiden har genomfört flera samråd utan att länsstyrelsen har funnit skäl att ingripa. Det som föranlett det nu överklagade föreläggandet med begränsningar, dvs. att fastställt riktvärde för buller i förskolorna ska följas under några timmar på dagen, beror dels på att barnverksamheten under dessa timmar är särskilt känslig för ljudstörningar och dels på att länsstyrelsen ansett att den tidsperiod som Trafikverket planerat överskrida bullervillkoret är relativt lång.

Länsstyrelsen har tolkat bullervillkor 10 som att huvudregeln är att Trafikverket utför sitt anläggningsarbete enligt de bullervillkor som lagts fast vid prövningsprocessen. Länsstyrelsen har förståelse för att ett sådant här omfattande projekt som drivs i Trafikverkets regi måste kunna tillåtas att överskrida värdena tillfälligt. Detta har även domstolen tagit hänsyn till genom att införa en särskild samrådsprocess. Domstolen har också genom villkor 13 bemyndigat Länsstyrelsen att meddela närmare villkor om åtgärder och försiktighetsmått angående luftburet buller och stomljud under anläggningsskedet. Denna typ av delegation är vanligt förekommande när det gäller omfattande och långvariga projekt av detta slag och förutsätter att det finns villkor där någon sorts tillsynsprocess eller prövning har föreskrivits för att hantera eventuella bulleröverträdelser. Om domstolen hade haft för avsikt att tillåta Trafikverket att helt utan begränsningar överskrida bullervillkoren dagtid så skulle villkor 10 istället ha formulerats som att överskridanden får ske efter att Trafikverket informerat tillsynsmyndigheten. Länsstyrelsen har tolkat villkoren som att det föreligger en möjlighet att vid samråd kunna föreskriva om ytterligare försiktighetsmått, exempelvis att överträdelser inte godtas under hela dagen när det gäller särskilt känsliga verksamheter. Länsstyrelsen bedömer att ett sådant tillsynsbeslut ligger inom den befogenhet som givits tillsynsmyndigheten i tillståndsdomen och dess villkor och därför inte inskränker rättskraften av densamma.

Trafikverket har anfört att beslutet är mer ingripande än vad som behövs i det enskilda fallet eftersom det inte finns någon tredska från Trafikverkets sida, det har

inte skett någon överträdelse ännu av villkor 10 och prognosen är att det inte heller ska behöva ske någon överträdelse.

Länsstyrelsen har inte påstått att någon överträdelse skulle ha skett redan eller att det funnits någon tredska med i bedömningen. Det är Trafikverket som har väckt frågan om överträdelse av villkor 10 under perioden 14 oktober - 31 december 2019 samt 1 januari - 30 juni 2020 och därför initierat ordningen med samråd.

Länsstyrelsen har efter utredning, bland annat efter att ha hört företrädare för de berörda förskolorna, funnit skäl att begränsa den planerade överträdelsen på sätt som framgår av det överklagade beslutet.

Länsstyrelsens beslut innebär inte att bullervillkoret ändras från riktvärde till gränsvärde. I beslutet förbjuds överträdelser av villkor 10, som det är utformat med riktvärde. Det överklagade tillsynsbeslutet ska ses som en avslutning på samrådsförfarandet i en fråga där Trafikverkets och länsstyrelsens uppfattning om hälsoeffekterna av de planerade bulleröverträdelser inte helt överensstämmer. Enligt länsstyrelsens bedömning är det viktigt att tillsynsmyndighetens avvikande mening formuleras i ett beslut så att Trafikverket tydligt får reda på myndighetens bedömning. Det är även viktigt att de berörda förskolorna får reda på hur bullervillkoren har justerats för den avsedda perioden. Det finns då möjlighet för Trafikverket att anpassa sin verksamhet eller överklaga beslutet. Om det enligt Trafikverkets prognos inte blir fråga om några överträdelser så blir det ju inte heller några problem med att uppfylla kraven i det överklagade beslutet.

Länsstyrelsen vill betona att det varit Trafikverket som startade samrådsförfarandet enligt villkor 10 med att ange att man under de aktuella perioderna skulle komma att överskrida bullervärdena dagtid med 5 dBA. Det är med detta som grund Länsstyrelsen har fattat sitt beslut.

### **DOMSKÄL**

Den del av förbudet som gällde förskolan Seminariegatan 7 sträckte sig i tiden endast till den 31 december 2019. Eftersom denna tid nu har passerats har ändamålet med överklagandet förfallit. Målet ska därför skrivas av i denna del.

Beträffande förskolan Sångglada barn är enligt vad som framkommer i målet det överskridande av riktvärdet för buller och stomljud som skulle kunna komma i fråga (1 dB) så marginellt att domstolen anser att länsstyrelsens beslut är för ingripande och därför ska upphävas.

**HUR MAN ÖVERKLAGAR**, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 31 mars 2020.

Stefan Mattsson

Roger Ödmark

---

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Stefan Mattsson, ordförande, och tekniska rådet Roger Ödmark.